

Wat doen we met de Grieken?

Bij de invoering van de euro in 2001 heeft een kleine groep euro-sceptici het al voorspeld: daar komen ongelukken van. Die sceptici, onder wie Alfred Kleinknecht en Arjo Klamer, waarschuwden ervoor dat muntunies zonder centrale monetaire en economische autoriteit meestal geen lang leven beschoren is. Veel serieuze economen hebben deze voorspellingen gebagatelliseerd, maar het begint er nu toch wel op te lijken dat we beter naar hen hadden moeten luisteren.

Een muntunie kan op twee manieren in moeilijkheden komen. In de eerste plaats dient het prijspeil in de aangesloten landen zich parallel te ontwikkelen. In de tweede plaats dienen de overheden goed te zijn voor hun schulden. Is er van bovenaf geen discipline-rende autoriteit die in een vroeg stadium kan ingrijpen wanneer enkele leden van de unie uit de bocht dreigen te vliegen, dan rest slechts een ferme zelfdiscipline zoals het Stabiliteitspact die uitstraalde. Dat is helaas vroegtijdig bij het oud vuil gezet. Wanneer wij de stand van zaken nu overzien, dan blijkt dat men bij het opzetten van de structuur van de muntunie en bij het toelaten van leden veel te optimistisch is geweest. Dat geldt voor Ierland, Griekenland en Portugal, maar daar zal het wel niet bij blijven. Gevreesd moet worden dat er nog een aantal zwakke broeders zijn. Die moeten vooral gezocht worden in die vergrijzende landen waar de pensioenen gebaseerd zijn op een omslagstelsel. Dat kan immers alleen in stand blijven door sterke premie- of belastingverhogingen, die tijdelijk helaas kunnen worden afgekocht door middel van stijgende overheidsschulden. We denken met name aan Italië, Spanje en Frankrijk.

Niemand twijfelt eraan dat de invoering van een gemeenschappelijke munt sterk tot de welvaart voor de eurolanden heeft bijgedragen. Bij wijs beleid zal dat ook voor de toekomst gelden. Het opgeven van de euro of het uitstoten van bepaalde landen zou de situatie nu nog rampzaliger maken dan zij al is. We zullen echter wel het probleem in al zijn omvang onder ogen moeten zien. Het is geen tijd voor pappen en nathouden, ook al zal dat moeten gebeuren. We zullen vooral moeten zoeken naar structurele oplossingen.

De euro kan alleen overeind blijven wanneer er een centrale economisch-monetaire autoriteit komt die toezicht kan houden op de verschillende landen, zoals binnen een land de centrale bank de geldscheppende banken onder toezicht houdt. Die autoriteit dient ook met adequate sancties en straffen te kunnen werken

wanneer individuele leden zich niet houden aan de regels van discipline. Dit betekent uiteraard dat een deel van de nationale soevereiniteit aan de overkoepelende autoriteit dient te worden afgestaan. Dat is ook gebeurd bij de eenwording van de Republiek der Verenigde Nederlanden en bij het geldsysteem van de Verenigde Staten.

Helaas lijkt het politieke klimaat voor zo'n ingrijpende structuurwijziging nog niet rijp. De Europese naties zijn immers als de dood om hun soevereiniteit voor een deel af te staan. Die vrees is wel begrijpelijk, want de huidige EU is nog niet erg democratisch en de besluitvorming is vaak warrig, chaotisch en niet op rationele gronden gebaseerd.

Enerzijds zullen er direct harde reparatiemaatregelen genomen moeten worden met betrekking tot de landen die nu onmiddellijk dreigen te kapseizen, zoals Griekenland. Te hoge schulden betekent immers dat het land op te grote voet geleefd heeft. Te lage belastingen en te hoge sociale uitkeringen, en, zoals Angela Merkel terecht opmerkt, te weinig gewerkte uren. Maar daarnaast, en nog belangrijker, zal er een tweede spoor moeten worden geopend, waarlangs de structuur van de Europese Unie, althans voor zover het de eurolanden betreft, wordt omgevormd van een statenbond tot een federale structuur: de Verenigde Staten van Europa. En laten we bovenal voorzichtig zijn met het toelaten van nog meer landen die economisch en/of cultureel te veel afwijken van de zeventien landen die nu reeds de euro als munt hanteren.